

"RÉVAY FERENC ÚRNAK . . . "

Jerôme René

Hosszu évek után egyszer újra elvetődtem Lillafüredre. A Palota Szállóban az erdészeti létesítést illetően emlékeztetőt keresve az egyik földszinti terembe vezettek. Itt a miskolci Herman Ottó Múzeum a vendéglátóipari létesítmény keletkezéséről, multjáról egy kis bemutatót rendezett a szállóvendégek szórakoztatására. Az első, ami szemembe ötlött, a palotáról készült, csaknem két méter széles, üvegezett keretbe foglalt homlokzati tervrajz volt, rajta a lejtős terep következtében baloldalt, alul nagyobb üres részen lendületes kézírással az ajánlás:

"Révay Ferenc urnak, kedves barátomnak.

dr. Lux Kálmán"

Meglepett ez a nagyvonalú gesztus. Révayt én személyesen jóval később, Rahón ismerhettem meg. Tudtam, hogy előbb Miskolcon dolgozott, de lillafüredi szerepléséről nem. Mégkevésbé azt, hogy őt Luxhoz, a Palota Szálló épületét tervező műépítész, egyetemi tanárhoz ilyen szoros kapcsolat fűzte. Nagy érdeklődéssel kerestem azért az erre vonatkozó további adatokat a miskolci muzeumban. Itt Révayra vonatkozó, rendkívül bő és kitűnően archivált anyagnak már az első, felszínes átfutásakor szakmánknak egyik eléggé nem ismert, rendkívüli tehetségű, tudású és szorgalmu műszaki egyénisége bontakozott ki előttem. Kötelességemnek tartom a megismert adatokat és erre vonatkozó személyes emlékeimet közreadni, részben egyes részletek további kibontásának szükségességére felhívva a figyelmet

Révay Ferenc a M.Kir Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola 1906/07. évi főkönyvének tanúsága szerint 1887. március 6-án a Selmec-közeli Hegybányán született. 1906 őszén iratkozott be,

1911 tavaszára végzett az erdészeti szakosztályra előírt tantárgyakkal, és az 1913. évi őszi államvizsgálaton egyhangulag képesítetten kapott erdőmérnöki oklevelet.

Választott hivatásának gyakorlását a Coburg hercegi erdőbirtok cserépvári erdőhivatalában 1911-ben kezdte, de még ugyanezen évben kinevezést nyert erdőmérnökgyakornokként az államerdészeti létszámba. Az Arad, Krassó-Szörény és Temes vármegyékre illetékes Lippai Főerdőhivatalhoz került, ahol az erdőrendezéshez osztották be. Az 1914-1915. években karpaszományos honvédként katonai szolgálatot teljesített, orosz hadifoglyokkal vasutat épített Liptóújváron. Az 1916. évi munkaplója szerint a Fekete-Vág völgyi Erdei Vasut tervezési és művezetési munkáit látta el.

A trianoni békediktátum után Lippán nem volt hajlandó letenni a román hűség esküt, így alkalmazása megszűnt. Egy évig magánmérnökként próbált megélni, de végül is menekülni volt kénytelen. Magyarországon már 1924-ben vették fel tagnak a Mérnöki Kamarába, majd a Miskolci M. Kir. Erdőigazgatóságon találjuk. Először Lillafüreden, majd a központban. Itt 1927-ben már főerdőmérnök. 1933-ban erdőtanácsosi címmel, rá egy évre jelleggel ruházzák fel és csak 1935-ben lesz tényleges erdőtanácsos. Miskolci szolgálata 1937-ig tart, ekkor áthelyezést kap a Győri M. Kir. Erdőigazgatóság személyzeti létszámába.

A miskolci tartózkodásának idejére esnek leglátványosabb sikerei. A huszas években indította Pfeiffer Gyula, a minisztérium erdészeti főosztályának főnöke Lillafüred fejlesztését. Szintén erős műszaki beállítottsága rokonlélekre talált Révayban, és nagyszabású önálló feladatokkal bizta meg. Mindenek előtt a helység barlangjainak feltárásával. Ő tárta fel és építette ki idegenforgalmi látványossággá az Anna- és az István-barlangot. Az ezekhez szükséges ismeretek megszerzése végett kapcsolatot épített ki a német barlangászokkal, az osztrák Hauptverband Österreichischer Höhlenforscher tagjai közé is választotta és a bronz medve jelvényrel tüntették ki.

Luxszal a szállóépítés során került kapcsolatba. Ő töltöt-

te ki a bevezetőben említett tervvázlat bal alsó üres részét: ő tervezte és művezette a függőkert-rendszer építését, ugyanígy a pincébe, a tervezet hideggyógyintézethez vezető lejárót. Épített sétautat a szivbetegeknek, feljárót a kilátóhoz, templomot a falunak, lakóházakat az építkezési területről kilakoltatottak részére. Közben előkészítette a völgy sziklaszorosában a Vadas- emlékmű elhelyezését.

Addigi sikeres munkái alapján a Műemlékek Országos Bizottsága őt bizta meg a diósgyőri királyi várkastély feltárásával. Ezt ő indította el a harmincas években. Mindezekről és még sok mindenről tanuskodnak a muzeumban megtalálható tervrajzok, fényképek, műszaki leírások és főként az általa rendkívül pontosan és részletesen vezetett építési naplók.

Másik rendkívül jelentős munkaterülete volt a miskolci erdőigazgatóság területén a keleti Felső-Tarna és a Hangony patakok vizgyűjtő medencéjében szükségessé vált műszaki talajeróziót gátló rendszer kiépítése. Ez nemcsak a szűkebb térség, de az egész ország, sőt azon túl is nagy érdeklődés mellett folyt. A Nemzetközi Duna Bizottság részére készített egyik jelentés szerint az 1930. és 1933. években megépített kő- és vasbeton gátakról szóló kimutatás, részletes műszaki leírás és térkép összesen 79 létesítményt sorol fel. Tervezőkészségét mi sem bizonyítja jobban, mint az "Összefüggő, merev rendszerű vasbeton hordalékfelfogó, vagy völgyzáró gátszerkezet" című, a Szabadalmi Hivatalnak 1937-ben bejelentett és rá egy évre elfogadott találmánya. Révay munkásságának különösen ez a részlete érdemelne nagyobb figyelmet, mint a magyar erdészet történetében eddig páratlan méretű környezetvédelem.

Révayt 1936 végén Miskolcra a Győri M. Kir. Erdőigazgatósághoz helyezték át "a szolgálat érdekében", de itt nem sokáig volt. A minisztériumi főosztály vezetője 1939. évi április 12-én kelt nyílt rendelettel "a Magyar Szent Korona országaihoz visszacsatolt" Kárpátaljára, Rahóra küldte, és megbizta az ottani erdőigazgatóság építésvezetői teendőinek ellátásával. Itt ismerkedtem meg jómagam vele. Amikor az erdőtanácsos ur először

tett hivatalos látogatást nálam, a Tiszaközi Erdőgondnokságon, Tiszabogdányban, velem kimérten bánt. Előtte én a minisztériumban szolgáltam, és ő nem kedvelte a "felülről" jötteket. Én kisebb hidakat, utmeghosszabbításokat kértem tőle, és amikor látta, hogy ezek műszakilag, költségvetésileg kellően alá vannak támasztva, megenyhült, kilátásba helyezte a szükséges hitelt és már Feri Bácsi-ként távozott.

Révay mindenkitől, akivel kapcsolatba került, sokat kívánt, de önmaga tett a legtöbbet. Rahón a sokkal nagyobb méretek és magashegységi viszonyok, de hasonló geológiai adottságok között már jól hasznosította a tarnai és hangonyi tapasztalatait. Megtervezte és építette a viziszállításhoz nélkülözhetetlen völgyzáró gátakat - Kőrösmezőn a Couzsiná-, Tiszabogdányban a Balcatul-gátat. Tervezett és épített vasszerkezetes hidakat - a Fehértisza völgyében a paulikit, a Feketetiszán a bilinit és szitniit - vasutat Gyertyánligeten, hogy csak a legnagyobbakat említsem abból, amit a Kárpátalján töltött kerekén négy év alatt alkotott. A rahói építésvezetőségi munkanaplóját 1943. július 1-jén hitelkeret mérleget készítve lezárta. A minisztérium a budapesti M.Kir.Erdőfelügyelőséghez helyezte át.

Mind a korábbi győri, mind az utóbbi budapesti áthelyezés mögött a "szolgálat érdekein" túl a miskolci, majd a rahói erdőigazgatóságokban előfordult személyi torzalkodások is szerepet játszottak. Révay sok látványos sikere óhatatlanul irigyeiket, féltékenyeket is hozott magával, ő pedig érzékeny lelkületű, sőt könnyen sértődő természetű volt. A cimeres, nemesi elődök után fiatalságának szűkös körülményei nem tették lehetővé annak az úri könnyedségnek kifejlődését, amivel aztán gyakran találkozhatott a főiskolán és mind többször a szolgálatban. Nem tudta kivédeni a lekezeléseket, ami például megnyilvánult az erdőtanácsosi kinevezésében - évente elaprózva, előbb csak a cím, majd a jelleg és végül a fizetéssel is járó ténylegesség... Rendkívüli puritánsága csak még jobban nehezítette beilleszkedését a gyakran harsány társadalmi életbe.

Budapesti állomáshelyén Révay megfelelő lakást kapni nem

tudott. A várostól csaknem 30 km nyíre, Gyömrőre ment lakni. Itt vészelté át az országot végigszántó ostromot. Az új alkotmány törvénybeiktatása után a nép vagyonának nyilvánított erdők állami tulajdonba vételével foglalkozott, majd a csehszlovákiai áttelepitések során, 1947 tavaszán - érvényesítve szlovák nyelvtudását és helyismeretét - a minisztérium megbízásából szakértőként működött közre.

A gyömrői lakhely nem bizonyult szerencsésnek. Révayt miután még Rahón erdőfőtanácsossá léptették elő, 1949-ben miniszteri tanácsosként - méltóságos urként - az V. fizetési osztályban nyugdíjazták. A falu őt és korábbi alkotásait értékelni nem tudta, a kitelepítések idején a provinciális, osztályharcba begőzölt pártbizottság őt is a listára vette, és csak egy jóembere révén sikerült megmenekülnie a tényleges kitelepítéstől. Annak azonban már nem tudta elejét venni, hogy 1952-ben nyugdíját - sok más volt főtisztviselőével együtt - meg ne vonják.

Kifosztva, megszégyenítve menekült feleségével Pilisszentivánra, ott dolgozó pedagógus leányához. Helyzetén némileg könnyített, hogy 1957. január 1-jétől csekélyke kegydíjat állapítottak meg számára. Szakmai tudását még itt is hasznosítani igyekezett. Többek között társadalmi munkában utkorrekciót tervezett és kisebb munkákat végzett. Itt hunyt el 1974. október 27-én, és nyugszik feleségével a községi temetőben.